ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 41

ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՇԱԲԱԹ 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1844

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ

Այս օրագրութեան ով որ կը փափագի կրնայ ստորագրել, Մեծին Արտաքնադանեայց ընկերութեան Տպարանը, կամ հիւր Հրատարակելով՝ մէկ տարուան գինը 125 ղուրուշ ։ 'ի Պոլիս աչքին ... [illegible] ... Մխիթար Էլմասեանին գրատունը ։ 'Ի Կարին ... [illegible] ... Կոստանդնուպոլսոյ ... Գէորգ Աղայ ... 'Ի Տփխիս ... [illegible] ... քովը ։

Ենգիւրիա Յ. Արտաքնադանեայց ... [illegible] ... 'Ի Տէհրան ... Գէորգ Աղայ ... [illegible] ... 'Ի Սալոն ... [illegible] ... 'Ի Նախիջևան Արգար ... 'Ի Պէյրութ ... [illegible] ... Գաւազան ... Աղայ ... [illegible] ... գրատունը ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Զմիւռնիա 9 Նոյեմբեր ։

Շոգենաւէջ օրագրոյս 40 թուով՝ Արժանապատ. պարոն Յ. Մխիթարեանին նորահաստատ տպարանը նորէն բացուելուն վրայօք գրած յօդուածնիս՝ չեմ գիտեր ի՞նչու համար Կոստանդնուպոլսոյ Հայրապետեան պարոն Արապեան տպագրիչին աչքին այն աստիճան ծանր երեւցեր է որ, մինչեւ անգամ ատասի կերպէ շարժելով՝ անհաճելապար ձեռք զարկեր է մանուկ Հայաստանեայց մէջ տալ եւ հրատարակել անցեալ ամսոյն 28ին ։

Մենք պարոն Արապեանին համբաւը վաղուց մեր լսածն ըլլալով, եւ անոր բարեկրթական նախնիքներուն շատ ծանօթ ըլլալով 'ի մեր Կոստանդնուպոլսոյ մէջ տպարան մը եւ հաւատարիմ մը հաստատած ըլլալնին ալ մեզ գիտելով, գիտեմ նաեւ նոյն տպարանին մէջ մինչեւ հիմայ քանի մատեան տպուած ըլլալը (զոր մանաւանդ մեր քանի մը տարի անցած ըլլայ) եւ 6 ամիս առաջ երբ որ Կոստանդնուպոլիս էր իրեն ծանօթ ազնուական մէկ բարեկամիս ընկերութեամբ իր տունը եւ տպարանը այցելութեան գնալով՝ նոյնպէս իրեն սիրով՝ թէ մեր միջինիս բարեկամութեան սէրը սիրելու եւ բարեկամը որ որոնք եւ կարծիք չունէի որ մերժէ ։ Բայց մեծ

պարծանքն այսպէս, ըստ որում Հայրենասէր օրագիրս միշտ զգուշութեամբ կըշռած մէկու մը պատուոյն չի դպչիր, ինչպէս որ այս պարոն Արապեանին պատուոյն մազ մը չափ չէ դպած, եւ մանաւանդ անգամ ամենեւին օրագրոյս մէջ չի յիշած ըլլալնիս, չեմ գիտեր ինչու համար բարկութեամբ շարժելով տպագրութեան կերպարանքը մեր վրայ ։ Եւ եթէ թէ օրագրոյս պատուոյն դպչիլ կուզէ անոր Հայաստանեայց մէջ, որով՝ թէպէտ օրագրոյս պատուոյն ամենեւին վնաս մը չի դպչիր 'ի զուր, յաւելումն քանիր որ իր վրայ գրածները կարծիքներ ըլլալու նորանոր հաստատուելու տեղիք տալ ․ այնպէս ինչպէս որ ազգիս ուսումնականներուն գրեթէ մեծ մասը զանազան սեփականութեամբ, անոնք այնպէս կարծիք ըլլալու բանադատութեան թէ նոյն Հայաստանեայց մէջէն մինչեւ 'ի վար դրուած խօսքը (զոր 'ի մեր մէջ գրած մեր յօդուածին) չէ թէ միայն յիշեալ պարոն Մխիթարեանին այլ ազգիս մէջ հին եւ նոր հաստատուած տպարաններուն յառաջադիմութեանը կը ցանկայ, որոնք իրեն շատ ծանր կերեւի ․ եւ անոնք ալ՝ թէ պարոն Արապեանին գիտնականութիւնը այս առթիւ ճանաչել իր տպարանը գովութեամբ յառաջ բերելով իբր թէ ազգիս մէջ եղած ամեն տպարաններուն առաջինը ըլլալն 'ի զուր ջանար ազդերուն ալ հեռացնել է ․ թէ որ այս կարծիքները իրաւ ենք,

մէջ անգամ յայտնի կերեւար, թէ աստուածային օրէնքը միշտ իր խնամքին կարգադրութեանը տակն պահպանուած եւ իր որդին մէջ ալ 'ի լրումն թագաւորած էր ։ Ամեն մէկ առաքինութեանց մէջ ընդհանուր մարդասիրական գործքերով, ընդհանուր ծաղկեցոց եւ մեծ երախտ քաղաքական բարի էր ։

Այս բազմանման թագուհին որուն դուռներուն վրայ գեղեցիկ բարեսրտութեան սրտաշարժ երեւոյթները կենդանի կերպարան, ուրիշ բանաւոր թագաւորաց պէս ամենեւին անօրէնութեանց հետեւող չէր ․ եւ առ աստուածս ունեցած անդրդուելի յարգը յամենայնի իր երկիւղածութեան պատուն էր, եւ առաքելոց հարկը ։ Արինուց կամ փրկութեան համբոյր հաւատարմութեանց եւ հալածանաց փոխարէն, որոնք ամենն ալ անդրդուելի սրտի բաղձանքն էին, հաճելի էր իրեն քաղցրութեան օրինակներով կառավարել, միանգամայն եւ հաւատքը հաստատ պահել ։ Ընհանուր եւ կառավարական դատաստանները, բոլորովին հեռի էին իր արդարասիրութենէն ։ Որովհետեւ իր ծայրագոյն փափաքը՝ երկրին բարի օրինակ ըլլալն էր ․ անոր համար՝ օրինաց արդարութեան եւ իրաւանց ըստ ամենայնի պաշտպան եւ պահպանող կառավարն էր ։ Ամեն մէկ բարի թագաւորներուն ըրած առաքինութիւնները, կատարեալ խոհեմութեամբ իմաստութեամբ ալ կը կատարէր ․ եւ ինչ որ իր զաւակներուն

առաջինը՝ անշուշտ եւ երկրի չար նախանձու պըտուղն է, երկրորդն ալ՝ յիմարական մտածմունքներուն արդիւնքը ըլլալ ․ բայց առանց որուն եւ իցէ պէտք չէ մեզի բանադատ ըլլալ ․ վասն զի ոչ առաջինը ինչ ըլլալը կուզենք հասկընալ, ոչ անոր ծածուկ խորհուրդը ինչ ըլլալը քննել, եւ ոչ ալ օրագրոյս պատուոյն անկարևոր պատճառներ համար վճռելու ըլլալու փութալ, թէեւ Արտաքնադանեայց Ընկերութեան կարող է ալ ։ Եւ բայց անոր նախնիքներուն երախտիքը ծանօթ ըլլալով իրեն պատիւն ալ պահելու պարտք կը համարինք մեզի ․ եւ ինչ փոյթ է մեզի, երբ որ իրեն Հայաստանեայց անհաճոյ մարդով կարդացող բարեկամ անձինք կրնան խոստովանիլ թէ մեզի ծանօթութեան որ կուզէ է ․ բաւական անյայտ ենք է ։

Այս որովհետեւ պարոն Արապեանին մեր վրայ յարձակմունքը (ինչպէս որ ըսինք) ամբողջական բան մը ըլլալուն համար, արդարեւ ներողութեան ալ արժանի է ․ եւ շատ կարելի է, որ մինչեւ հիմայ ինքն ալ իր ապաշխարական վարմունքէն զղջացած ըլլայ ․ բայց սակայն ամենայնիւ իրեն Հայաստանեայց մէջ եղած քանի մը պակասներ առաջ բերելու արժան կը համարիմ, զուցէ զանի ուրիշ մը շատերու յօրինել տալով, անոր միտքը ալ իրեն յայտնի չէ ․ եւ նորէն վերահաստատ ըլլայ թէ նոյն Հայաստանեայց մէկ ուրիշ օրինակը Հայաստանեան կարող է եւ զանի

պատճառ էր, նոյնը ծաղկեցնելու ալ անխոնջ կը համբերէր ։

Իր ամենանն ներուն անվերջ պաշտպանութիւնը՝ չարունակ խաղաղութիւնը՝ թագաւորութեան ներքին եւ արտաքին քաղաքաց բարգաւաճութիւնը, եւ զանազան օգտակար կանոնաց հաստատութիւնը ․ բոլորն ալ ծագումն ուրիշ մը չէին, բայց եթէ թագուհւոյս իմաստուն անօրէնութեանց արգելքը ․ զորոնք արդարեւ աստուածները եւ ամեն ատեն չեն չնորհեր, իսկ մեր թագուհւոյն կրցմանէ ․ բոլոր այս բաները՝ իր բնական առաքինութեան գործքերն եղան ․ որովհետեւ նոյն իսկ աստուածք՝ իրենց աստուածային հաճոյից վարձատուն սէրը, եւ հասարակաց երջանկութեան համար անչնջելի նախանձաւորութեամբ եռանդը, այս երջանկիս սրտին մէջ փուան ։

Շատ անօրինակ ձիրքերն եւ արդարեւ, որ մէկ կայսրուհի մը իր բնական կիրքը զսպելու ինքն իրեն միջնորդ ըլլայ ․ վասն զի բուռ կրմակարերէր, թէ կառավարութեան հանդարտութիւնը ․ իր հոգւոյն խաղաղութենէն կը յառաջանայ ․ այս ալ գիտէր՝ որ քաղցր եւ համբերող միտքն է, որ հպատակաց սիրտերը սէր կըծէ ։

Նայոր վեհափառութիւնները իր մտածութեան առջեւէն ինքն էր հեռացուցեր ․ եւ անամօթ մարդկանց իր թագաւորութենէն չափազանց առատութիւններուն կըլլէր, կատարեալ աստուածոց նման երկայնմտու-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԱՇՏԱՆԱԿԱՆ

Ճեմրայ մեծահամբաւ հեքիաթէն Պրիմայի արքայի հրովարտակ ։

Սեմիրամ թագուհին՝ որ այս թագաւոր յաջորդութեան համերաշխ տերէն էր, բարձր տեղիք մը վրայ եղած հրապարակին մէջ, եւ զիւրեր բաց հետեւող դամբանականը առանց յարգելութեան տաքի ։

Ով անդրդուելի ատուած դեղիսաց ․ աշխարհիս ամենեւին մեր ամենամեծ թագուհին, որ իր պարտականք ծաղկեալ հասակին մէջ, եւ ժողովրդեան ալ երջանկութեան ըստ ամենայնի հարկաւորութեան առանց՝ զոհ խնդրեցիր մեզմէ ։ Արդ՝ կորուսինք զինք՝ դժբախտաբար հանդարտութեանց չնորհեալ անոր՝ որուն վրայ միանձնար կորուստը՝ մեր ընդհանրական կորուսած պատճառ եղաւ ․ անոր՝ որ առ աստուած սուրբ պարտաւորութեանց բոլորովին հաւատարիմ կրօնքիւ իր թագաւորական անդադար գործառնութեանց զբաղմունքներէն, հազուադէպ միայն պատարագ սովորութիւնները զանց ըրած չէր, բայց եւ ինքնիրեն, նոյն պարտքին սովորութեանց զանցառութիւնը 'ի հարկէ սահմանած իր գեղեցիկ առաքինութեան ամենեւին տեղի չէր տար ․ Ասոր զի իր ամեն կարծողութեանց, եւ զանազան խնամոցական արդարութեան, եւ իր պալատին մէջ ըրած զուարճութեանց

ալ մենք դատելու ժամանակ չունինք, միայն իր միայն ձգել կուզենք յուսալով թէ գուցէ մեր ներողամտութեամբ պատասխան տալու անոր բարեխղճութեանը դանէ համոզուելով զինքն:

1, Ըստ պարոն Երապետին պայմանը կրկին իր յայտարարութիւնը: "չհաշիր Երապետեան [illegible] 12 [illegible] 21 [illegible] [illegible]"

[illegible] ..." :

Անսպէտով կըլլարգանէք պարոն Երապեան. փառն ալ Հայրենասէր օրագիրը, ինչպէս որ սառ. ջին թերթով տուած Հայաստանութեան շրջագիծ կանոնակը խոստացած է թէ, իրեն զրկուած արգ. ներու բաներուն համար որ պարզութեան մէջ դիտի դրուին, ամէնէն փոքր մը չի պիտի արտ. հանդէ, և մինչև հիմա ալ ոչ այնպէս բաներ. րուն համար և ոչ ալ արժանաւոր անձինքներ զրկուելիանք չէրկրուն ամէնէն կայսաց մը և խնդալ մը առելով առած ունի, և սրբը ալ այնպէս բան մը հրբէք չէր կրնար տպագրուանա. լու մեր վրայ. և գինցած ըլլալ որ նոյն յօդուա. ծը՝ որ օրաստա ամսոյն 12ին հրատարակած օ. րագրոյս մէջ մեր էր, և զանի ձեր Հայաստանու. թեան մէջ անպտով գնելով պատուեր էր, [illegible]

[illegible]

ըլլէ մը յօրինուած չէ, միայն օրագրոյս վերա. ռանսին է, որ և այս յօդուածն ալ՝ նոյնը ձերի համար ակամայ ձեռք զարկաւ գրելու:

2, Ընդ: "Այն ջնջել Օրագիրն՝ [illegible] [illegible]" :

Դու միայն կաս պարոն Երապետն Արշալույս. քաղաքին մէջ, որ մինչև հիմայ Հայրենասէր օ. րագրոյս փերատանացը գետ մը ամանակը ինք ազգէ ըլլալը կարծելով որ սուտ ազգէ մըն է, չէ սկրիլի փոփոխեր ձեր այդ կարծիքը, [illegible]

[illegible]

կուզէք ըսել: Հարգելուսեցան այս սանձը կաղ. զագանները, ինչպէս որ ուրիշ քանի մը անդ ալ այսպէս դժուարութենէ քանի դրկուն [illegible] Բայց մենք հաւատաց փաստեր և կինանք ա. պացուցանել թէ պարոն Շ. Միւհէնտիսեան ձուլարան մը հաստատեց Մարզպանապետին մէջ, որուն բուռական գործիքները ինք չէինէին [illegible] զատ, հայերէն և ամենայն գրերուն երկաթ. ոհն գործիքները ինքը չինած է, ինչպէս որ ա. ռաջուց ալ ըսեր ենք. բայց մենք ըսեր թէ բո. լոր ձուլարանին գործիքները ինքն է շիներ [illegible] Հարկէ հաստատած ձուլարանին և տպարանին համար պէտք եղած շատ մը գործիքներն ալ [illegible] թէ միայն Ըմիփրայէ, այլ Լեհաստանին ալ [illegible]

[illegible]

[illegible] ու յայտնի եղաւ Արտաշէսն ազգային, [illegible] որ Արտաշէսը [illegible] մէջ մը այս [illegible] [illegible] իսկ [illegible] [illegible] ու [illegible] [illegible] [illegible] ու [illegible] [illegible] [illegible] Կոստանդնուպօլսոյ [illegible] [illegible] [illegible] ու [illegible] [illegible] [illegible] ու [illegible] [illegible]":

Պարոն, փափաքս յայտնի է, այդիս ձեր Արտաշէսն ազգային. բայց նորաբնակութիւնս Հայաստանեայց չէ՛ պէտք ինձ յայտնել բնաւ։

Ակադեմիական եղբայրներս կրծանուցանեմ Հայաստանեայց, թէ թէ 40 օրագրոյս մէջ այն գրած յօդուածնոյս պատճառը ուրիշ բան չէ, բայց միայն Հայրենասէր օրագրոյս ցանկալի է, [illegible] մէջ ալ առ որ հանձնարել մարդ մը [illegible] և նորէնոր [illegible] [illegible] հնարէ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] օրագրոյս մէջը [illegible] [illegible], [illegible] որ [illegible] օրագրոյս Արեւելեան [illegible] որ իւր բնածին շնորհքովը [illegible] մէջ [illegible] [illegible] մը և [illegible] մը հասարակաց, և որ [illegible], անոնց [illegible] հօգւոյն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] այն [illegible] [illegible]։

Իսկ ինչ առաջին ժամանակ ունեցանք բնակչաց [illegible] մէջ եղած [illegible] և անոնց [illegible] [illegible] [illegible] Օրագրոյս մէջ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ու իւր [illegible] [illegible] և [illegible] կարելի է որ [illegible] մէջ եղած ձեր [illegible], ինչ առաջին [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] է 'ի կարգին։

Արմեան Հիմն նաւատանութեան ամենակարող Հօրը ներած մեզ ... [illegible] մեր բարեպաշտութիւններին, որ այսպէս [illegible] [illegible] պէտ [illegible] [illegible], մեր եղբայրներ բարոյապէս։

Հայրենասէր օրագրոյս 40 թուոյն մէջ ծանուցեր էինք մեր Հռովմէական բողոքականութեան պատմութիւնը։ Տէր [illegible] յուլիսի 24ին կարդացինք որ յուլիսի 15ին Շաբաթ օր [illegible] քաղաքը [illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible] Հռովմէական [illegible] հեր [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible]։ [illegible] որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] նորէն [illegible] [illegible]։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] եղեր։ Ուրիշ [illegible] մը կարդացինք, որ [illegible] Հռովմէական [illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible] [illegible]. որուն մէջ կարդացինք թէ հաւանականներ [illegible] բողոքականութեան [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] եղեր։ [illegible] [illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible] [illegible] բողոքական եղաւ ու [illegible]։ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] մէջ [illegible], [illegible] ու [illegible]։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ու չի [illegible] որ [illegible] [illegible] [illegible] մը [illegible] [illegible]"։

—Հռովմէական [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի վեր [illegible] Հռոմ [illegible] [illegible]. Ըստ անոնց [illegible] [illegible] Օսմանեան [illegible] բողոքականութեան [illegible]. և [illegible] բողոքականներ [illegible] [illegible] չի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ցին. և կնքահայրը եղաւ Սառամեկեանց [illegible], որ է Պօլսէն [illegible] [illegible]։

—Բազմաթիւ զօրաց հրամանատար Սպենծուրբ Լիմեն Փերիք փաշայի հինգշաբթի օր Կոստանդնուպօլսէն գալով հասաւ այս տեղ զօրական Ակքֆեր անուն շոգենաւով իւր նախկին պաշտօնը վարելու։

Աստանդինուպօլսոյ [illegible] մեր թղթակիցը [illegible] [illegible] գրելէն յետոյ կը ծանուցանէ, թէ Մեծամօն Տ. Տ. Ներսէս Սրբազան Կաթողիկոս ամենայն Հայոց անցեալ ամսոյ 14ին [illegible] [illegible] քաղաքը հոգեհանգստեան բերեր է։ [illegible] այն ինչ [illegible] Ս եղ [illegible] գալուստը, [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] Հովուապետը [illegible] [illegible] [illegible]։

—[illegible], [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] Արծրունեաց [illegible] [illegible] [illegible] թիւ 42 Հայրենասէր օրագրոյն ծանուցեր էինք, անցեալ ամսոյ 22ին մեկնեցաւ [illegible] [illegible] [illegible] անուն շոգենաւով դէպ 'ի Տրապիզոն։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Սեպտեմբեր 5։

Շաբաթ օր [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և հասարակաց [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] և մեծ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] միայն մէկ օր [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], այս [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] էն։

—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] այս [illegible] [illegible] [illegible], և միայն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի յօրն կրցուցեր։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։ [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] թէ [illegible] [illegible] [illegible] չի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

ԵՂԱՆ

[illegible] [illegible] [illegible] որ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և Պէյրութ։

Որ [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] Ս [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] որ 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] որ 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] 'ի [illegible] և 'ի [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible]

Թարգմանեաց 'ի գաղղիականէ

Կոստանդնուպօլսեցի

[illegible] Ս. [illegible]։

քուեցան և այն տեղ գլխաւորապէս ,արդարութեան պաշտօնատար Ս. Էտմ. Ասըմ պէկին Եգիպտոսի իր պաշտօնին վրայէն տուած ծանօթութեանց վրայ զբաղեցան ։

— Անցեալ շաբաթ չորեքշաբթի օր Կալաթա Սէրայի բժշկականութեան կայսերական դպրատան վեցերորդ տարւոյն հարցաքննութիւնը կատարեցաւ ։ Մեծափառ Եպարքոսը կէսօրէն երկու ժամ յառաջ հասաւ այս տեղ բազմաթիւ պաշտօնատարներով, ուսումը երկրին մէջ ծաւալելու վրայ ունեցած իր փոյթին նոր փորձ մը տալով . նոյնպէս և Նազըր . Կրան բոլոր գործակալները հասան այս ամենահարկաւոր քննութեանս ներկայ ըլլալու համար ։ Քիչ մը հանգստանալէն ետքը Մեծափառ Եպարքոսը իր գործակալներուն ընկերութեամբ հարցաքննութեան սրահը գնաց քննութիւնը սկսաւ ։ Արդարև գովութեան արժանաւոր է Մեծափառ Կայսեր այս բանին վրայօք ցոյց տուած խնամքը և փոյթը վասն զի բոլոր և ամեն կարգի աշակերտներուն քննութիւնը բարեհաճեցաւ որ իր ներկայութեամբն ըլլայ, և անոց ցոյց տուած յառաջդիմութեան փորձերուն ուրախակից ըլլալով իր բարեհաճութիւնը յայտնեց Կայսերութեան գըլխաւոր բժշկապետին և նոյն դպրատան վերակացուին և վարժապետաց ։

Հարցաքննութիւնը կատարուեցաւ որ հինգ ժամու չափ տևեց, աշակերտաց տրուելու ընծայները բաժնուեցան և Մեծափառ Եպարքոսը դէպ 'ի Չըրաղանի հոյակապ պալատը մեկնեցաւ ։

Նոյն դպրատան ուսուցիչ և վերակացու Պ. Պերնարտին Մեծ. Կայսեր մատուցած ծանօթութենէն կիմացուի թէ այս տարուան մէջ նոյն դպրատան վարժապետաց ձրի բժշկած և ձրի տուած դեղերուն հիւանդաց թիւը 17,410 հոգիի կըհասնի, որոնցմէ 8,600ը Տաճիկ, 3269ը Հայ և Հռովմէադաւան Հայ, 3900ը Յոյն, 850ը Հրեայ, 800ը Լատինացի են ։ Իսկ ծաղիկ հիւանդութեան պատուաստ եղած երախաներուն թիւը 1274ի կըհասնի ։

— Եգիպտական Նէլ շոգենաւը անցեալ ամսոյ վերջին Աղեքսանդրիայէն և Օտեսայէն հասաւ այս տեղ և բարեհաճ սովորական թնդանօթները արձակելէն ետքը Չըրաղանի պալատին յառաջը խարսխեց, որ Եգիպտոսի փոխարքային Կայսեր ընծայ ղրկած ձիերը դիւրաւ ցամաքը հանեն ։

— Հինգշաբթի օր Կալաթա փէրշէմպէ պազարը կրակ մը պատահեցաւ և մինչև որ յառաջը առին 5 6 կրպակ այրեցաւ ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Աղեքսանդրիա 25 օգոստոս ։ Այս երկրիս վրայօք ծանուցանելու հարկաւոր լուր մը չկայ Նախարարապետ Մէհէմմէտ Ալի փաշայն այս տեղս է և Մուհարրէմ պէկին ամարանոցը կըբնակի, ամեն օր քաղաքը կուգայ հարկաւոր գործերը տնօրինելու համար ։ Կըթուի թէ բամպակի ամբողջ կատարելէն ետքը մեկնելու է դէպ 'ի Կահիրէ ։

Իպրահիմ փաշայն Մորին Եգիպտոսի մէջ է և գիւղերուն վերատեսչութիւն կընէ, և բամպակէն յառաջ Կահիրէ դառնալու է ։

Մնհաւասար ամեն ազատ ենք Եւրոպա փոխ հաստատանայ, որով մեծամեծ հունձին աղէկ ըլլալը կը հաստատուի ։

Առևտուրը յարաբերութեան մը մէջ մտաւ նոր հունձերուն պատճառաւ . կառավարութիւնն առաջին անգամ աճուրդը բրաւ նոր հունձի ապրանքներէն . 10,000 արտէպ ցորեան վաճառեց 40 ½ և 41 ղուրուշ արտէպը . 10.000 արտէպ բակլայ արտէպը 32 ղուրուշ . 1000 ղանթար Արաբիոյ խէժ ղանթարը 315 ղուրուշ ։

Կառավարութիւնը ծանուցեր էր թէ նոր հունձի ապրանքէն մէկ մաս սուսամ վաճառելու էր բայց գնող առնող չի գտաւ ։

Նաւահանգստին մէջ բաւական առևտուրի նաւեր չի գտնուելուն, նաւուղեքին գինը բարձրացաւ ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտրա 17 օգոստոս . Մարգի Ամէաստր անուն Նիւզէլանտայ քաղաքին ստրաձգութեան լուրը այս տեղ հասնելուն մեծ զգայողութեան տեղի եղաւ, շատերը միայն կըհետաքրքրուին ու այժմ թէ ինչ վերջաւորութիւն ունենալու է այս քաղաքականութեան վիճակը ։

Անգլիան պատրաստութիւններ կընէ մեծ ուժով օրագրոյն բանին նայելով, տարտէպութեանց հետ ունեցած վերաբերութիւններէն յառաջ եկած անստուգութեան պատճառաւ ։ Նաւախմբի առաւելն Լորտ վերակացուները հրաման ըրին որ անմիջապէս մէկ շատ նաւերու հարկաւոր եղած ընելք և պաշարները պատրաստուին, բոլոր այս նաւերուն զէնքերուն և պաշարներուն պատրաստութեան համար երկու ամիս չափ միջոց բաւական է ։ Այս հրամանին պատճառաւ նաւարաններուն մէջ բանուորներուն թիւը աւելցաւ և աւելի աւելնալու է նոր նաւերու շինութեան համար ։ Բորթսմութ Տէվընբօրթ և Պլիմութ նաւահանգիստներուն մէջ միայն 33 հատ 42 թնդանօթէն 120 թնդանօթ ունեցող նաւեր պատրաստ կըգտնուին ։

Թայմզ օրագիրը փարիզու իր նամակագրին հաւանելով կըհաստատէ թէ Պուրպոնեանց Լուի Փիլիփ Թագաւորը սեպտեմբեր ամսոյն մէջ Անգլիա ընելու այցելութեան պատրաստութիւնը այս տարուան համար յետաձգեր է ։

— Վիքթորիա Թագուհին սեպտեմբերի 8ին Պրիկթընի գալու է ։ Թագուհւոյն նաւի զբօսանքին միջոցաւ թիւնը օգոստոսի 25ին ըլլալու է Իսկ Թագուհին փոխանակ Իռլանտայի ճանապարհորդութեան, օրագիրներուն մէկ մասը կըհաստատեն թէ Սկովտիա ճանապարհորդելու է ։

Պէլճիքայի Թագաւորը Լոնտրա կըգտնուի ։

ԳԱՂՂԻԱ

Փարիզ 20 օգոստոս ։ Ամեն մարդ և բոլոր օրագիրները Մարգի վէճին վրայօք զբաղեալ են ։ Մեծափառ Թագաւորը որ քանի մը ժամանակ է փարիզ չէր եկած, այս շաբաթ երկու անգամ եկաւ ։ Գործակալները նոր խորհուրդ մը ըրին Մեծափառ Լուի Փիլիփ Թագաւորին նախագահութեամբ, կըսուի թէ խորհրդարանին նախագահ Բօսի Մարաթինին հրաման ղրկուեցաւ որ փարիզ գայ, և այն տեղ ըլլալ Անգլիոյ խորհրդարանին հետ ունեցած գործառնութեան հաստատութիւնը վճռած ժամանակին ։

Երեկ չէ մէկալ օրուան թիւով Մէսաժէ փոստ անունով անգղիարէն օրագիրը կըծանուցանէր թէ Ամէաստրի լուրը առնելուն Անգլիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատար Լորտ Ապէրտին մանաւոր գիր մը ղրկեց փարիզ, խնդրելով որ անմիջապէս Ամէաստրի մէջ եղած կըղերաց Պրիթչարտին հրամանատարութեամբ եղած գործերը դուրս հանեն ։ Լորտ Ապէրտին ծանուցեր էր թէ որ գործքերը այն կերպին դուրս կանչելը չընդունուի հարկաւոր միջոցները գործքի դնելու են անգղիոյ օգուտը պաշտպանելու համար ։

Իսկ անգղիարէն օրագիրները և գործաւոր պաշտօնատարներուն կողմնապահ գաղղիարէն օրագիրները այս լուրը սուտ չեն կըսեն ։

Գաղղիարէն օրագրի մը մէջ կըկարդացուի ։

Բոլոր Եւրոպայն մեր քաղաքական վիճակին վըրայօք բոտ պատասխանի զբաղեալ են ։ Գործակալներուն մեծ մասը որ այսօր Կիզօ արտաքին գործոց պաշտօնատարին մօտը գնացին, Լորտ Կովլէյ Անգլիոյ դեսպանը նոյն Արտաքին գործոց պաշտօնատարին հ[...] երկար ժամանակ խորհուրդ ըրաւ ։

— Ռուսիոյ փարիզու դեսպան Պ. Քիսելեֆը [...] նի մը օր Անգլիա՝ Լէսկըրոսի կոմսին մօտը կեն[...] ետքը ամսոյս 16ին կրկին փարիզ վերադարձաւ ։

ԻՏԱԼԻԱ

Թրեստ 27 օգոստոս . Աւստրիոյ Մեծափառ Ֆէ[ր]տինանտ առաջին Կայսրը ամսոյս 24ին փառաւոր հանդէսով մտաւ քաղաքս և հասարակաց կարծեացը համեմատ մինչև սեպտեմբերի չորս մնալու է այս տեղ ։ Նոյն քաղաքին եկած նամակները և օրագիրները [...] գովութեամբ կըխօսին նոյն քաղաքացեաց ըրած հիւրընկալութեան հանդէսին վրայօք, մանաւանդ իրենց Մեծափառ Տէրոջը վրայ ցոյց տուած հաւատարմութեան ուրախութեան նշաններուն ։

Մեթէրնիխ իշխանը և Քօլովրաթի կոմսը և ուրիշ երևելի պաշտօնատարներէն մէկ քանին՝ որոնք Մեծափառ Կայսեր ուղեկից էին, բաւական ժամանակ մնալու են Թրեստ, Իտալիայի գործերուն վրայօք [...]րապելու համար ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնք 29 օգոստոս . Երկրիս վիճակին վրայ[...] ոչ գովութեան և ոչ հարկաւոր բան մը ունինք [...]նուցանելու ։ Կառավարութիւնը անգործութեան [...] մէջ է և մինչև այս ժամս հաւաստի բան մը չ[...] քանի մը պաշտօնատարներու փոփոխութենէն 'ի զատ ։

Գործաւոր պաշտօնատարներուն մէջ Գոլէթթի [...] Մեթաքսայի մէջ միաբանութիւնը կըշարունակ[...] թէ և յառաջ բերանին որ գէշ հետևանք մը չի [...]գի ասկից ։

Ընտրողութիւնը երկրիս քանդելու վրայ է [...] մայրաքաղաքիս մէջ և թէ շրջակայն ամեն օր գո[...]թիւնները պակաս չեն ։ Արդարև պէտք [...] թէ ինչ հետևանք ունենալու է այս վիճակս ։

Այս օրերս Աթէնքի փոխանորդ անգամի ընտր[ողու]թիւնը կատարեցաւ ։

Կը հաստատեն թէ խորհրդարանները սեպտեմբ[երի] 10ին բացուելու են ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սատէնիայի Սիճէծօ ձորոյն մէջ Մաչէփօ[...]ըը ծնած սենեա Նորիսիկի [...] որ [...]բիլ քաղաքը տուն մը ծխնելույզներ (պաճանք) կըշինէին որ մուխը վեր չի ելնէ, և պատճառ այս էր . Սատէնիայէն փորձը հիւանդանոց[...] դանուող այլ բասնեերուն և հիւանդներուն օգնութիւն ըլլալու և աղէկ նայելու համար՝ նոյն քաղաքին [...]անդանոցներուն տարին 90,000 ֆրանք ձ, եպ[...] կընէ 382,500 ղրուշ ։ Անկէց զատ՝ իրենց ծնն[...] երկրին մէջն ալ՝ Մոյէրօ ջրը նորէնոր մէկ [...]անդանոց մը հիմնեցին, բոլոր գաւառին հիւանդ[...]ըը նայուելու համար ։ Եւ այս հիւանդանոցին [...] պէտք էր նէ՝ ամենն ալ առատութեամբ հոգացի[...] Պեկնաշորտի խանութ մըն ալ շինեցին . և բան պա[...] չի ձգելուն համար, մինչև այն տեղ երկու հիւանդա[...] մարապետ պահելու պէտք եղած ստակը տուին [...] անոր շահը մշտնջենաւոր տեւէ, և այս բարերար[...]թեան գործս շարունակուի ։ Մեր դէշ բաղդէն է [...] սեւափկոյ պատմող օրագիրը որ ասանկ գործերը [...] կըպատմէ հին, մենք ալ երբ և որ ըլլայ նէ կըհրատ[արա]կենք հասարակաց օրինակ ըլլալով աւելի մեծ օգ[...] գործելու համար՝ թէ և բան իսկ գործոյն տէրերը [...] բնօրըրանէն փառք չուզելով՝ մեր հրատարակելը [...]կամիր ։ Այս ալ անանկներուն կատարեալ առաքի[նու]թեանը նշան է . որ առանց իրենց օգուտը խնդրե[լու] միայն ուրիշներուն աղէկ ընելու կընային ։

Ի ԶՄԻՒՌՆԻԱ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՐԵՒԵԼԻՈՒՆԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ